

Datum

2023-09-08

Småland Blekinge Halland South Sweden
Rue du Luxembourg 3, BE-1000 Bryssel

SBHSS:s gemensamma position kring EU:s energirelaterade politik

Småland Blekinge Halland South Sweden (SBHSS) är ett samarbete mellan fem regioner och ett universitet i södra Sverige. Syftet med Småland-Blekinge-Hallands samarbete är att verka för en hållbar utveckling och tillväxt i regionen. Samarbetets övergripande mål är att främja medlemmarnas verksamhet och ekonomiska intressen samt att öka samverkan mellan ägarna i viktiga strategiska frågor, såväl på den europeiska arenan som på den svenska.

Småland-Blekinge-Hallands regioner tar klimathoten på största allvar och ser ett tydligt behov av att EU samordnar medlemsländerna i dessa frågor och vidtar nödvändiga åtgärder för att uppnå antagna klimatmål. SBHSS välkomnar EU:s ökade klimatrelaterade engagemang inom den *Gröna given* kopplade till produktion och användning av energi, men ser samtidigt att de europeiska ansträngningarna medför risker och hot med djupgående konsekvenser för våra regioner. Den pågående gröna omställningen av våra samhällen är brådskande, men måste genomföras med hänsyn till regionala förutsättningar, skillnader och behov.

Genom sina regionala utvecklings-, klimat och energistrategier har Småland-Blekinge-Hallands regioner stakat ut ambitiösa åtaganden för att uppnå klimatmålen. Genom den sydsvenska geografien och dess naturliga förutsättningar, har Småland-Blekinge-Hallands regioner därtill goda möjligheter att bidra till den gröna omställningen, inte minst genom regionens tillgång och potential till förnybara energikällor såsom vindkraft, vattenkraft och bioenergi. Därtill har vi att beakta att två av Sveriges tre aktiva kärnkraftverk ligger i Småland-Blekinge-Halland som har tre av landets sex kärnreaktorer i drift. I strävan mot en utsläppsfri värld kommer alla hållbara energislag att behövas. Småland-Blekinge-Halland vill därför verka för att EU ska tillämpa ett livscykelperspektiv vid regleringen av varor och tjänster på den europeiska marknaden, och att inriktningen i den energirelaterade klimatpolitiken antar ett teknikneutralt förhållningssätt till fossilfria lösningar.

För att trygga energiförsörjningen i Europa behövs en diversifiering av energikällor, leverantörer samt små- och storskaliga lösningar. Därtill har södra Sverige stora möjligheter att bidra till en större energitrygghet för hela EU. I södra Sverige finns möjligheter att öka produktionen av sol- och vindenergi samt bioenergi från restprodukts-biomassa. En stabil och säker energiförsörjning är viktigt för södra Sveriges näringsliv, i synnerhet för vår industri, men också för nya växande högteknologiska branscher. Småland-Blekinge-Halland välkomnar mer dialog kring energirelaterade frågor mellan nationell, regional och europeisk nivå, och vill vara en naturlig rådgivande part i framtagandet av nya energirelaterade lagförslag och initiativ från EU.

Småland-Blekinge-Hallands regioner utmärks av sin landsbygd, innefattande betydande skogs- och jordbruksområden, vidsträckta kuster samt en mångfald av sjöar och vattendrag. Med förhållandevis långa avstånd, ett kallt klimat och en energikrävande industri, är energieffektivisering och -besparing viktiga komponenter i SBHSS:s arbete för att skynda på den gröna omställningen. Ökade europeiska krav på energieffektivisering måste dock ta hänsyn till redan genomförda insatser och avstå från krav på åtgärder beskrivet i årliga procentsatser.

En omställning av transportsektorn är avgörande i arbetet för att nå de europeiska och globala klimatmålen. Ska vi minska på utsläppen från transportsektorn så behöver vi ställa om till resurseffektiva och fossilfria drivmedelsalternativ, inklusive fossilfri el, grön vätgas, hållbar bioenergi och syntetiska alternativ. För att genomföra en grön omställning av våra samhällen måste vi lära oss att leva med en mångfald av klimatsmarta lösningar, inte minst för att snabbt kunna få ner växthusgasutsläppen till en nivå som ligger inom Parisavtalets målområde. EU bör i detta sammanhang uppmuntra till att skapa rätt förutsättningar för marknadsmässigt hållbara lösningar och stabila spelregler kring grön teknik. SBHSS uppmanar därför EU att ytterligare bidra med vägvisning och incitament för den nödvändiga utbyggnaden av transportinfrastrukturen, så som laddstationer för elfordon.

Framtidens hållbara energisystem innebär utmaningar i form av behov av en förbättrad fysisk planering, förändrade och förkortade tillståndsprocesser, samt behov av omställning och utveckling av tekniken, nya kompetenser och finansieringslösningar. SBHSS välkomnar därför EU-kommissionens förslag inom ramen för *RePowerEU* och en *Industriplan för den Gröna given*.

I den gröna omställningen behövs många nya kompetenser och tjänster, och det blir alltmer viktigt att inventera och synliggöra kompetens kopplat till de industriella värdekedjorna som finns i våra regioner. Småland-Blekinge-Halland har hög sakkunskap och erfarenhet inom energiteknikområdet, inte minst kopplat till havsbaserad vindkraft och bioenergi från restprodukter. SBHSS ser därför vikten av att EU ökar sitt engagemang och tillägnar finansiering kopplat till energirelaterade färdigheter.

Den gröna omställningen innebär stora utmaningar för våra regioner. Med den förändring vi står inför är det tydligt att efterfrågan på el ökar i takt med den snabba elektrifieringen och att vi tillsammans måste skapa smarta, flexibla och robusta elsystem. Elen är dock bara en pusselbit i vårt energisystem. Att skapa medvetenhet om att vi måste se helheten och bygga upp lösningar där de olika energislagen används effektivt och på smartast möjliga sätt, är en förutsättning för att vi ska kunna lösa energiutmaningen. Ett robust energisystem med konkurrenskraftiga energipriser är en grundförutsättning för ett fortsatt konkurrenskraftigt Europa.

Småland-Blekinge-Hallands regioner ser vikten av att öka produktionen av fossilfri el samt att förändra elnätets kapacitet och struktur. Det finns därtill ett behov av att skapa en elnätsstruktur, som möjliggör en mer lokal och decentraliserad elproduktion. Det är viktigt att marknad och lagstiftning utvecklas för att möta nya sätt att producera och använda el, och att nya lokala produktionslösningar får möjlighet att utvecklas. En mer lokalt ägd produktion av el kan komma att få positiva ekonomiska och sociala effekter i landsbygdregioner. SBHSS välkomnar EU:s ansträngningar för att kanalisera medel till forskning, projekt och samarbeten kopplade till energirelaterade lösningar. Lagstiftning och investeringsmedel måste även fortsättningsvis bistå i den gröna omställningen och uppmuntra till teknisk utveckling kring fossilfria bränslen och energilagring.

Slutligen ser Småland-Blekinge-Halland med bakgrund i en alltmer orolig omvärld, behovet av att motståndskraften i den regionala energiproduktionen stärks. Ett mer decentraliserat och smart energisystem har potential att spela en viktig roll i totalförsvaret och bidra till lokalsamhällets motståndskraft i kristid. Sammanhållningen i glesbygder kan stärkas när elen produceras lokalt och försvåra för en angripare att lamslå nätet i stort.

Eftersom europeiska lagar och initiativ påverkar den regionala och lokala nivån är det viktigt att relevanta sydsvenska perspektiv förmedlas till den europeiska nivån. SBHSS vill därför föra fram följande synpunkter till EU:s fortsatta utformning av sin klimat- och energirelaterade politik:

SBHSS som leverantör av förnybar energi

- att Småland-Blekinge-Halland med sin potential till produktion av bioenergi från restprodukter, sol- och vindkraft, får rätt förutsättningar för att bidra till Europas energiförsörjning.
- att det aktiva och hållbara skogsbruket i Sverige ges goda förutsättningar att bidra till en biobaserad cirkulär ekonomi i Europa.
- Att EU använder ekonomiska medel, regelförändringar, kortade ledtider och andra incitament till att stimulera en ökning av andelen fossilfri energi och en minskning av andelen fossil energi.
- att de investeringar och åtgärder som behövs för att öka kapaciteten i södra Sveriges el-infrastruktur finns med på EU:s lista för prioriterade satsningar.
- att EU genom incitament stimulerar regioner att klättra i avfallshierarkin, och att svensk avfallsförbränning av utsorterade fraktioner, som ger både el och fjärrvärme, ses som ett delsteg i arbetet för att uppnå en cirkulär ekonomi.
- att produktion av biogas från avfallsmaterial betraktas som ett resurseffektivt alternativ till fossil energi. Användning av biogas bidrar till att sluta kretsloppen för näringsämnen samt till fler andra positiva samhällsnyttor.
- att förståelsen för de svenska förutsättningarna att producera hållbara biodrivmedel ökar inom EU så att möjligheter till produktion av hållbara biodrivmedel tillvaratas. Bioenergi som producerats från restprodukter bör därför inom EU klassificeras som ett hållbart alternativ.
- att stöd till etablering av infrastruktur för överföring av energi utformas på ett rättvist sätt. Exempelvis bör stöd till vätgaspipelines med syfte att överföra fossilfri energi från östersjöområdet till Centraleuropa inte tillåtas konkurrera ut anslutning med elkablar mer lokalt, mot närliggande kustområden.

Hållbar mobilitet

- att EU tar ett livscykelperspektiv vid reglering av varor och tjänster på den inre marknaden och ställer sig neutral till fossilfria drivmedel och energi, så som fossilfri el, grön vätgas, hållbar bioenergi, och syntetiska drivmedel.
- att EU genom lagar, incitament och medel uppmuntrat till utbyggnad av infrastruktur för ladd- och tankställen för alternativa drivmedel i glesbygdsområden.
- att EU tar hänsyn till stora avstånd och glesbygd i utformningen av transport- och infrastrukturrelaterade förslag och finansieringsinitiativ.

Energieffektivisering och -besparing med rätt förutsättningar

- att SBHSS och Sveriges regioner blir en naturlig remiss- och samrådsinstans för Sveriges regering och EU-kommissionen vad gäller energi- och klimatrelaterade frågor.
- att EU tar hänsyn till regionala skillnader och förutsättningar, så som kallt klimat, stora avstånd, utbyggd infrastruktur och nationell standard, i utformningen av nya förslag på det energi- och klimatpolitiska området.
- Att EU:s renoverings- och energieffektiviseringsmål riktar sig till en given standard och undviker årliga delmål beskrivna i procentsatser.
- att EU fattar beslut om bindande och ambitiösa energieffektiviseringsmål som tar hänsyn till redan genomförda åtgärder och nuvarande energistandard inom både bostads- och industrisektorer.
- att EU genom samordning och incitament, bidrar till konkurrenskraften för cirkulära och energieffektiva alternativ inom byggsektorn.
- att EU:s klimatåtgärder har en långsiktighet i sin implementering och att allt för tät översyn av gällande lagar undviks. Långsiktiga spelregler och styrmedel är särskilt viktigt för företag och investerare.

Forskning, innovationer, konkurrenskraft och kompetensförsörjning

- Att EU:s fonder och program möjliggör demonstrationsmiljöer, pilotprojekt och experiment inom miljöteknik, samt bidrar till att täcka det stora kapitalförsörjningsbehov som finns för att utveckla nya energilösningar.
- att EU:s kommande fonder och program möjliggör satsningar på entreprenörskap och utvecklingen av små och medelstora miljöteknikföretag.
- att EU:s förslag och initiativ på energi- och klimatområdet, inte bara vänder sig till tätbefolkade områden och städer, utan att den också blir relevant för perifera och glesbefolkade områden.
- att EU:s hållbarhetsbedömningar av en produkt eller tjänst tar hänsyn till regionala förutsättningar och skillnader, och frångår en strävan efter allomfattande enhetslösningar. Hållbarheten i en tjänst eller produkt kan variera beroende på geografiskt område.
- Att EU ska bidra med medel till forskning och praktisk tillämpning av nya innovativa sätt att lagra energi i hem och samhällen.

En väl fungerande inre marknad

- att tydliga statsstödsregler inom energisektorn utarbetas för att undvika orättvisa konkurrensvillkor mellan länder i EU.
- att nya riktlinjer kring marknadsstyrande krav vid offentlig upphandling har livscykelperspektiv och klimatnytta som utgångspunkt.
- att EU:s förordningar och direktiv bättre synkroniseras för att undvika motstridiga inriktningar.

Europeisk motståndskraft

- att EU hjälper till att samordna EU:s energiomställning till mer diversifierade drivmedels- och energisystem, samt att genom incitament och lagar uppmuntrar Europas regioner att bli mer motståndskraftiga och självförsörjande på el och värme.
- att EU genom lagstiftning och initiativ uppmuntrar och ger stöd till medlemsländerna i deras omställning av elnäten, från enkelriktade till dubbelriktade nät, där hushåll, energigemenskaper och samhällen kan bidra till EU:s energisäkerhet.

Har du frågor eller vill höra mer om Småland-Blekinge-Halland och vår energiposition? Kontakta då:

Martin Broberg
EU-handläggare
Småland Blekinge Halland South Sweden
martin.broberg@sbhss.eu
+32 492 45 48 92